

7. desember 1944.

- 6 -
meget lettere å finne fram til de riktige botemidlene. Det gjelder å sikre at befolkningen alltid disponerer over tilstrekkelig med kjøpekraft(penger) til at de kan avta produksjonen. Grensene for produksjonen vil da bestemmes av de forråd av råstoffet, maskiner og arbeidskraft som står til disposisjon.

Hvordan samfunnsmedlemmene skal tilføres tilstrekkelig med kjøpekraft til at de skal være i stand til å avta samfunnets samlede produksjon av varer, gjør ikke Carr tilstrekkelig rede for. Carr synes å mene at det vil være tilstrekkelig å garantere borgernes en viss minimumsleverstandart for at all produksjon skal finne avsetning og beskjæftigelsesproblemene bli løst. Det tør være tvilsomt om Carr har rett på dette punkt. Oppgaven å skape full beskjæftigelse vil antakelig kreve ganske mere vidtgående inngrep såvel i produksjonslivet som på det finansielle område, enn han synes å mene er påkrevd.

V V V

KOMMENTARER.

På Vestfronten opprettholder de 6 allierte armene det voldsomme presset mot de tyske stillingene. I øyeblikket er kampene igjen hardest foran Rhinen ved Ruhr, og korrespondenter forteller at kampene ved Caen under invasjonen blekket ved siden av den kraftprøven som her finner sted. Noe gjennombrudd er det ennå ikke tale om på hovedfronten i nord, og britisk presse advarer mot å overvurdere betydningen av de fransk-amerikanske seirene ved Rhinen øst for Bellfort. Den franske framrykningen på 50 km. i løpet av 2 døgn virket imponerende, men først går Sigfriedlinjen på østsiden av Rhinen helt fra den sveitsiske grensen til Karlsruhe, og først da er det liten mulighet for å nå fram til Tysklands livsviktige deler på dette frontavsnitt.

På sletten foran Køln skjer enhver liten framrykning på bekostning av store tap og et "lavineartet" forbruk av ammunisjon. På den 50 km. brede front som dekkes av deler av 2. britiske armé, 9. og 1. amerikanske armé(fra nord til sør) teller angriperne ca. 40 000 mann. Britene er gått over Maas ved Venlo (ved den tysk-hollandske grensen), som det kjempes innbitt om, og am. har erobret Weissweiler på autostradaen Aachen-Køln. Forøvrig skjer framrykningen mot nøkkelstillingene Düren og Jülich. Den 3. am. armé kjemper langt inne i de rike kulldistrikterne i Saardalen og øst for elva Saar.

Det er tydelig at Eisenhower med denne offensiven har tilsiktet et avgjrende gjennombrudd. Ikke desto mindre har han på det kraftigste oppfordret am. til å produsere ammunisjon i samme tempo. Forbruket har vært større enn beregnet(foran Aachen brukte man opp det som egentlig var tenkt å være til februar-mars neste år), og appellen må sees på bakgrunn av den nærmest panikkartede flukt fra krigsproduksjon og over til fredsprøduksjon i Amerika.

Tyskerne på sin side har valt å ta hovedslaget foran Rhinen, og troppen tallmessig betydelig underlegenhet(man mener ca. 800 000 mot ca. 1,4 mill. på hele vestfronten), slåss de med en fanatisme som gjør det av med enhver legende om noen avgjørende svekkelse av den tyske soldatmoral. På alliert hold regner en med at tyskerne enda har betydelige reserver, ikke minst av panservåpen. Men det er innlysende at den allierte overlegenhet blir stadig større, og den risiko som tyskerne løper ved å koncentrere styrkene på vestsiden av Rhinen med et overlegent flyvåpen mot seg, som kan ødelegge bruene bak dem, er meget stor. På en uke har de allierte tatt 40 000 fanger, og bombingen av bruer over Rhinen er i full gang.

I Belgia er den politiske krisen blitt så tilspisset at det lørdag 25. kom til skuddveksling mellom politi og demonstranter i Bryssel. Demonstrasjonen var arrangeret av landets største underjordiske gruppe, "Front del' Independence", som står i sterkt opposisjon til regjeringen Pierlots politikk, som imidlertid blir støttet av de britiske okkupasjonsmyndigheter. - "F.d.I." er rekruttert fra arbeiderbevegelsen, først og fremst fra kommunistisk hold. Den forfatter et program som tar sikte på en grundig sosial og politisk opprydning i landet. Den ser i regjeringen Pierlot en representant for de lag innen borgerskapet som har kompromittert seg sterkest under krigen, ved svartebørshandel og ved samarbeid med tyskerne der det var penger å tjene. - Krisen i Belgia kan tenkes bli løst ved et regjeringsskifte og en endret politikk, men vel så sannsynlig er det at den britiske militærmissionen står bak regjeringen Pierlots krav om innleveringen av våpnene. Dette siste-en alliert inngrisen til løsning av motsetningene - ville være det ugunstigste som tenkes kan.

Splitt og hersk.

Nazistene har ikke lett noe middel uprøvd i sine forsøk på å vinne det norske folket for "nyordningen". Man begynte med lekketoner og milde overtaler. Gikk så over til trusler og terror. Men det nyttet alt like lite. Nye metoder ble forsøkt. Man begynte å spille de forskjellige samfunnslag og landsdelere ut mot hverandre. Man håpet å høste politiske laurbær i en ventet innbyrdes strid.

Men det ble fiasko. Fronten holdt som før. Gamle motsetninger og interessestridigheter fikk ikke svekke kampen mot nazismen. Man visste hvor man hadde fienden.

Men nazistene ga seg ikke. Igjen er de ute og sår spildens sed i hjemmefrontens rekke. Heller ikke denne gangen skal det lykkes.

Vi skal la kjengjerningene tale for seg og gjengi et utdrag av to artikler i Aftenposten. Den første artikkelen er redaksjonell og sto i morgennummeret 17. november. Det heter der bl.a.: "Både nasjonalsosialister og kommunister har fått erfare angivertrafikken fra Jøssinghoid". Hva nasjonalsosialistene har å frykte Gestapo, blir ikke sagt. Med kommunistene er det annledet. Og Jøssingens skulle også ha angitt dem. Beskyldningen bør sees i sammenheng med den annen artikkel i Aftenposten av 1. desember. Forfatteren er propagandaleder Willy Klevenberg. Han skriver bl. a.: "Heimefronten har som bekjent gitt ut en rekke avisar. Til å begynne med gikk disse under fellesbetegnelsen "den frie norske presse". Men etter at kommunistene hadde opptrått som angivere, hvilket førte til at de borgerlig-nasjonale skifter og deres redaktører forsvant, snakket det ikke lenger om den frie norske presse. Kommunistene råder det illegale pressemarkedet alene, bare supplert med enkelte spredte skifter fra den annen del av fronten".

Propagandaleder Klevenberg følger øvensynlig dårlig med i den frie presse. Men så har den frie presse heller ikke til oppgave å informere nazister. Hadde Klevenberg hatt bedre kjennskap til det stoffet han behandler, ville han vite at av de tyve-tredve frie avisar som periodisk kommer ut i Oslo, er det bare så vidt vi vet et par som utgjør det kommunistiske partiet. Den øvrige frie presse representerer alle politiske avskygninger.

Willy Klevenberg tar med andre ord feil når han skriver at "kommunistene råder det illegale pressemarkedet alene". Likeså tar han feil når han påstår at "det ikke lenger snakkas om den frie norske presse". Hvordan stiller det seg så med det angivelige angiveri fra kommunistenes side? Vi tar sikkert ikke munnen for full når vi hevder at Klevenberg også "tar feil" i denne sak. Det er med Klevenbergs beskyldning om kommunistisk angiveri som med Aftenpostens redaktørs påstand om Jøssingens angiveri mot kommunistene; det er et plumbt forsøk på å splitte den nasjonale front mot okkupasjonsmakten og deres norske håndlangere. Det er den romerske maksime, divide et impera-splitt og hersk-som forsøkes omsett i praksis. Skjønt vi finner et ord som bedre dekker. Ordet er forresten hyppig benyttet av Aftenpostens redaktør. Det heter: brønnforgiftning.

V V V
En konservativ ser på verden. (Annen artikkel).

(Vi skal gjengi grunntankene i siste halvdel av H.E. Carrs kjente bok: Conditions of Peace. Carr er som kjent lederskribent i den konservative steravis Times).

"Dann nye tro". For at vi skal kunne nå de målene vi setter oss, krever Carr "en ny tro". Denne nye tro må være en positiv tro. Den må ikke bare gå ut på å bekjempe, utrydde og fjerne, men den må stille seg bestemte mål, først og fremst å skape full beskjæftigelse. Men arbeidsløsheten må ikke avskaffes for dens egen skyld. Det gjelder å skape arbeid for å oppnå en hensikt som alle i samfunnet føler det er verdt å offre noe for, akkurat som under krig. Å sette folk til å lage våpen er således i fredstid ikke noen tilfredsstillende løsning av beskjæftigelsesproblemene. Produksjonen må ha som første formål å høye

levestandarden. Dette krever statsinngrep og statskontroll.

Carr peker på at i det 19. årh. var det kapitalen som kontrollerte samfunnet. Etter en overgangsperiode av kompromiss mellom kapital og fagorganisasjoner, mener han at kontrollen nå må gå over til staten.

Carr synes å mene at staten kan gjøres til en nøytral myndighet, hevet over de enkelte klassers interesser. Dette strider mot erfaringen. Spørsmålet blir hvilke grupper som er sterkest representert i staten.

I det 19. årh. var det, som også Carr pointerer, kapitalinteressene som gjennom staten dominerte samfunnets økonomiske liv. Hvis samfunnet i framtiden skal kunne kontrollere kapitalen istedenfor at kapitalen har kontrollen over samfunnet, må det bli de brede befolkningslag som setter sitt preg på statsmakten.

Praktiske tiltak. Etter Carrs oppfatning kan ikke England vente å spille noen stor rolle etter krigen om de ikke greier å løse sine egne sosiale problemer. Først og fremst må alle engelske borgere sikres "frihet fra nød".

Carr gjør seg til talsmann for en omfattende boligbygging under kommunalt og statlig initiativ. Videre krever han radikale åtgjørder for å sikre alle engelske borgere en minimumslevestandard. Han peker på ulike tiltak staten kan gripe til for å nå dette mål: man kan (ved statstilskudd) gjøre levnetsmidlene særlig billige, eller man kan gå ennå lenger og gjøre matvare tildelingen gratis på samme måte som vannforsyningen og undervisningen er omkostningsfri.

Når det gjelder industrien, vil Carr ikke bare beholde den statskontroll som er gjennomført under krigen, men utvide og befeste den. Statens oppgave er etter Carrs mening å regulere produksjonen til fordel for forbrukerne. De store monopolene, som før krigen regulerte priser, lønninger og kapitalrente etter eget godtykke, må nøytraliseres. Dette må imidlertid ikke skje ved at kapital og arbeidere i fellesskap fastsetter lønninger og priser. Kapital og arbeide kan ofte ha felles interesser. Kontrollen må overtas av staten som etter Carrs mening representerer "det sosiale syn".

Også landbruket vil Carr legge under statskontroll. Denne kontrolls viktigste oppgave blir å sikre at den selvforsyningsspolitikk som England under krigen er blitt tvunget inn på med hensyn til jordbruksvarer, hurtigst mulig blir avviklet. Skal nemlig England kunne opptre på verdensmarkedet som selvare av sit produksjonsoverskudd, må det også opptre som kjøpere. Og landbruksvarer er de varer som England med størst fordel kan importere. De klimatiske og geografiske forhold i England gjør landet lite skikket som jordbruksnasjon. Carr mener imidlertid ikke at det engelske landbruket bør nedlegges, men gå inn for at det spesialiserer seg på varer som ikke egner seg særlig for lang transport: egg, melkeprodukter og grønnsaker.

Høyrealiteten. Statskontrollen med næringslivet medfører at tallrike nye oppgaver blir lagt under statsmyndighetene. De nye statsoppgaver kan etter Carrs mening ikke tilfredsstillende løses av parlamentet. Det ville få en uutholdelig arbeidsbyrde, bortsett fra at det ikke ville eie de fornødne kvalifikasjoner. Ekspertene og fagfolk må lede den økonomiske kontroll og planlegging. Parlamentet må innskrinende seg til å trekke opp de store retningslinjene for ekspertenes virke og utsve den parlamentariske kontroll av regjeringen.

England som debitornasjon. Carr påpeker hvordan England i det tyvende årh. har vært en makt av synkende styrke. Særlig har en økonomisk utarmelse funnet sted under denne krigen. I 1938 hadde England tilgodehavender (investeringer) i utlandet som skaffet landet en renteinnntekt på 4 milliarder kroner om året. Når krigen er slutt, regner Carr med at dette beløpet er redusert til 1/4. Dessuten har landet påtatt seg så store forpliktelser at det er sannsynlig England ender som debitor-istedenfor som kreditornasjon. Dette vil kunne få følelige konsekvenser for engelsk levestandard, hvis ikke England etter krigen greier å øke sin handel med utlandet i voldsom grad.

Carrs konklusjon. Carr advarer mot den utbredte tro at England kan vende tilbake til den gamle, kjente ordningen når Tyskland er slått. Skal England kunne beholde sin stormaktsstilling, må det samle alle nasjonene til et samarbeid for det felles beste. Etter Carrs mening mangler imidlertid England demokratiske føre som er denne oppgaven vokseen, "førere som vender ryggen til en gammel verden og ansiktet til en ny, men med forståelse, mot og fantasi".

Valutapanikk i Belgia.

Lørdag den 14. oktober utløp fristen for innløsningen av de gamle sedler i Belgia. Kunngjøringen skapte panikk blandt seddelhamstrere og krigsforsørstes menn. Hensikten med inndragningen av de gamle sedler er å komme tills 120 milliarder sedler som tyskerne har trykt og som har ført til inflasjon. Idag før fristens utløp ble alle bankkonti og utbetalinger av forsikringer, rdpapirer, obligasjoner og lignende sperret. Samtidig måtte alle sedler innveres til bank. Det ble høyst utbetalalt 2000 franc i nye-sedler. Resten ble st fast inntil innehaverne har gjort rede for hvordan han er kommet i besittel av sine penger.

I 8 dager hersket det alminnelig panikk blandt krigsjobbene. En bonde ok levet av seg etter og ha brent millioner i sedler. Langs den fransk-belgiske grense foregår det en fantastisk valutasmugling, og belgiske bønder har solgt sine belgiske sedler til underpris mot franske sedler, som de håper ikke blir nefrosne. Det synes også, å foregå en betydelig smugling av sedler til England. Londonbankene har ordre om ikke å løse inn større beløp. I Bryssel, Antwerpen og Liége har folk med penger kjøpt opp alt de kan komme over fra pelsverk til urfyme bare for å bli kvitt sedlene sine. Britiske soldater blir budt enorme beløp av belgiske penger for en liten slant engelsk pond. Folk som har tjent millioner på tyskerne blir fattige i løpet av 24 timer.

V V KAMPEN FOR FREDEN.

Fiskerisørsmål.

Fiskerinaringen arbeidet før krigen meget tungt. Fiskernes realinntekt er lavere enn før forrige verdenskrig, og størsteparten av de 200 000 mennesker som skulle leve av fisket, hadde en uforklarlig lav levestandard. Fiskernes jennomsnittlige inntekt, som i 1939 tross betydelige statstilskudd ikke var mer enn 600 kroner, er under krigen steget til omtrent det tredobbelte. Men varemålingen har utekket såvel nyanskaffelse som forsvarlig vedlikehold av driftsmidlene. Tyske rekvisisjoner har redusert fiskeflåten, og ødeleggelsen av alle verdiene under tilbaketrekningen i Nord-Norge har hittil rammet fiskeforedlingene i et område hvor syvendedelen av vår fiskerbefolking hører hjemme. Selv om det er uviss hvilken tapene vil bli før krigen er slutt, er det på et rene at fiskerinaringen vil gå ut av krigen med vesentlig mindre realkapital enn den hadde før krigen. Vi må erstatte disse tap, samtidig som de mange livsviktige fiskeriproblemer fra før krigen krever løsning.

Av silde-og torskefisket, som i 1939 utgjorde 95% av oppfisket kvantum og 80% av verdien, er den del av fangsten som kunne avsettes til mat i fersk eller saltet tilstand, til hermetikk o.l. blitt forholdsvis godt betalt. De overkytende 60% av silden, som har vært anvendt til mel og olje, er blitt langt dårligere betalt. I forhold til omkostningene ved fisket har dog de over 9/10 av orsaken som er gått til klippfisk og tørrfisk, oppnådd enna dårligere pris. De store torskefiskerier har derfor i en årekke gitt direkte tap. I 1939 måtte således staten dekke nesten 2/3 av det beløp som fiskerne fikk utbetalalt for torsk. Et vil derfor være av den største betydning for fiskerienes lønnsomhet å oppnå en betydelig økning av de bedre betalte anvendelser av sild og torskefisk.

Avstanden til de store forbruksland legger store hindringer i veien for vætningen av fersk fisk. Men med bedre behandling av varen, anvendelse av sjøleteknikk og reduksjon av transporttiden skulle vi kunne nå langt. Salting og hermetisering har vist seg å ha nokså begrensede muligheter. Men det stilles store forhåpninger til skarpfrysingen. Selv om det er uviss hvilken og gode arkeder det vil bli for frozne fiskeprodukter, er det en viktig oppgave å bygge et moderne fryseindustri som kan utnytte de foreliggende muligheter. Under en ver omstendighet er fordelen ved metoden størst for de fiskeridistrikene som ligger lengst fra forbruksetatet og nærmest fiskefeltene. De merutgifter som den engre transport til forbruksstedene fører med seg, kan reduseres vesentlig ved

at varen blir filetert eller på annen måte foredlet før transporten.

Krigen har ført med seg betydelig økning av det innenlandske fiskeriforbruk og ennå mer av behovet. En må regne med at det vil gå noen tid etter fri-gjøringen før forholdene tillater tilbakegang til det tidligere kosthold. Og det er sannsynlig at folk på Østlandet også da vil bruke vesentlig mer fisk ennast at Østerrikes stilling etter krigen i høy grad ville bli avhengig av 1 før-kriken. Effektiv opplysningsvirksomhet og rasjonalisering av transport og emsetning bør bidra til det. Likevel må en regne med at de utenlandske markedene senere tid er østerrikerne gjentatte ganger blitt oppfordret til å yte sitt som før krigen avtok over 3/4 av det oppfiskete kvantum, fortsatt må bli våre fiskeriers viktigste avtaker. Lønnsomhetsspørsmålet for fiskerne vil derfor i første rekke være et eksportspørsmål. En må kunne regne med at de vansker som de tidligere tollmurer satte for avsetningen av våre fiskeriprodukter, i noen grad vil bli fjernet. En må også i noen tid kunne regne med økt behov for de billigere fiskeprodukter sammenliknet med før krigen, bl.a. fordi de krigførerabrikkene og går "under jorden", og inn i partisanbevegelsen, som også får tilde lands fiskeflåter er blitt ennå sterkere redusert enn vår. Midlene til å uttak fra utenlandske arbeidere som har rømt fra krigsindustrien. Partisanav-nytte de lettere avsetningsforhold er først og fremst å leve kvalitetsvarer og finne fram til tidsmessige og etterspurte produkter. Sikringen av opparbeidelse. (Etter en melding sist mandag har Tito opprettet en avdeling for øster-iske partisane). Den daglige sabotasje stiger i omfang. Bønder nekter å le-ødelagt ved levering av mindreverdig vare.

Dersom ikke eksportprisene for klippfisk og tørrfisk blir langt høyere enn i årene før krigen, vil torskefisket i sin nåværende form ikke kunne drives i større utstrekning enn fangsten kan finne bedre betalt anvendelse. En begrensing av deltakelsen i sesongfisket av torsk er særlig naturlig for Lofotfiske hvor det har vært fisket med så meget redskap at det må antas at reduksjon i deltagelsen i vesentlig grad vil øke fangstkvantum pr. deltaker. Den vanskelige avgjørelse av hvem som skal få delta, kan nå treffes etter hvem som har drejet fiske under krigen og hvem som har gått over til anleggsvirksomhet og lignende. På den annen side bør det legges økt vekt på utviklingen av fisket etter fiske-tilvirkning som ikke før er tatt, særlig når det kan skje utenfor hovedsesongene. Dette er av gjørende betydning for fiskernes økonomi og bør sammen med økt tilvirkning kunne kompensere innskrenkning av ulønnsomt fiske.

Vår fiskeflåte besto før krigen i stor utstrekning av gamle og lite hensiktsmessige fartøyer. Tyske rekvisisjoner og då bedre fartøyer og manglende vlikehd har gjort en omfattende nybygging nødvendig. Det er her en viktig oppgave å finne fram til hensiktsmessige båttyper. Det kan herunder bli spørsmål om å bygge trålere. At fangstmåten krever nye former for å samvirke dersom fiskenes stilling som selvstendige erhvervsdrivende skal bevares, kan ikke berettiges. I den utstrekning det måtte være vesentlig billigere enn de nævnte fiskemåter. Da fiske foregår nær den norske kyst, ville norske trålere få en meget gunstig stilling sammenliknet med utenlandske.

Norsk fiske og fisketilvirkning har vært drevet av et stort antall megesmå økonomiske enheter. Dette har sosiale fordeler, men har vanskeligjort samvirke om løsning av de store felles oppgaver. Noregs Sildesalslag har dog i de senere år gjort et betydelig arbeid for lønnsomheten av sildefisket i Sør-Norge og det er dannede tilsvarende organisasjoner av sildefiskerne i Nord-Norge, torskefiskerne, makrellfiskerne, rusefiskerne og andre grupper av fiskere. Som representant for de samlede fiskeriinteresser står Norges Fiskarlag. P.g.a. de tyske interesser i fiskeriene er ingen av disse organisasjoner blitt nazifisert. Selv om det nok forestår enkelte oppgjør for ledernes disposisjoner i okkupasjonen, skulle en derfor ha et godt organisasjonsmessig grunnlag for løsningen av mange vanskelige spørsmål. Men den rasjonelle løsning av mange av spørsmålene krever så stor kapital og så sterke inngrep i særinteresser at bare staten kan makte å løse dem. Mange av spørsmålene er også av så stor betydning for landets myndigheter at de må avgjøres av konstitusjonelle myndigheter.

v v v

Østerrike idag og imorgen.

Allierte arméer nærmer seg nå fra tre kanter den østerrikske grense. Sovjet-russiske styrker rykker fram gjennom Ungarn, Titos partisaner trenger fram fra Jugoslavia, og general Alexanders britisk-amerikanske styrker nærmer seg Østerrike fra Nord-Italia. Fra luften utsettes de østerrikske industri-

råder, som mer og mer blir Tysklands viktigste "våpensmie" for stadigkraft-ere bombeangrep.

På Moskva-møtet for omtrent et år siden ble de allierte senige stattet i Østerrike burde gjennopprettet som selvstendig stat. Men samtidig ble det stattet at det er sannsynlig at folk på Østlandet også da vil bruke vesentlig mer fisk ennast at Østerrikes stilling etter krigen i høy grad ville bli avhengig av 1 i før-kriken. Effektiv opplysningsvirksomhet og rasjonalisering av transport og emsetning bør bidra til det. Likevel må en regne med at de utenlandske markedene senere tid er østerrikerne gjentatte ganger blitt oppfordret til å yte sitt som før krigen avtok over 3/4 av det oppfiskete kvantum, fortsatt må bli våre fiskeriers viktigste avtaker. Lønnsomhetsspørsmålet for fiskerne vil derfor i

De alliertes appell har ikke gått hus forbi i Østerrike. Den "grønne armé" av desertører vokser stadig og dens motstand mot SS-patruljene blir mer grad vil bli fjernet. En må også i noen tid kunne regne med økt behov for de billige fiskeprodukter sammenliknet med før krigen, bl.a. fordi de krigførerabrikkene og går "under jorden", og inn i partisanbevegelsen, som også får tilde lands fiskeflåter er blitt ennå sterkere redusert enn vår. Midlene til å uttak fra utenlandske arbeidere som har rømt fra krigsindustrien. Partisanav-nytte de lettere avsetningsforhold er først og fremst å leve kvalitetsvarer og finne fram til tidsmessige og etterspurte produkter. Sikringen av opparbeidelse. (Etter en melding sist mandag har Tito opprettet en avdeling for øster-iske partisane). Den daglige sabotasje stiger i omfang. Bønder nekter å le-ødelagt ved levering, jernbaneforbindelsene i Alpene blir stadig forstyrret, sabotasjehandlinger forekommer uavlatelig i Herman Göring-verkene i Linz og i kullgruve-

Den østerrikske motstandsbevegelse kjemper imidlertid under vanskeligere forhold enn i andre land. For det første ble de østerrikske arbeidere alt i 1934 svevet av en halvfascistisk regjering, og da Hitler i 1938 erobret Østerrike alt hele den østerrikske armes utrustning i tyskernes hender. I de land som tyskene har erobret etter krigsutbruddet, lyktes det likevel patriotene å gjemme fiske under krigen og hvem som har gått over til anleggsvirksomhet og lignende. På den annen side bør det legges økt vekt på utviklingen av fisket etter fiske-tilvirkning som ikke før er tatt, særlig når det kan skje utenfor hovedsesongene. Dette er av gjørende betydning for fiskernes økonomi og bør sammen med økt tilvirkning kunne kompensere innskrenkning av ulønnsomt fiske.

For det annet har motstandsbevegelsen et meget stort antall quislinger kjempe med. Det store flertall av folket er riktig nok anti-nazistisk innstilt, men det skal være omtrent 10 % som fremdeles er nazister. Det er vel mellom 10 ganger så meget som det noengang har vært her hjemme. Størstedelen av disse nazister arbeider i Gestapo og partiapparatet i Østerrike.

For det tredje har den østerrikske motstandsbevegelse politiske vanskeligheter. I andre land har de borgerlige partiene ofte vært en overordentlig sterk støtte for den nasjonale befrielseskamp. Ikke så i Østerrike. I stor utstrekning kompromitterte disse partiene seg under den fascistiske perioden fra 1934 til 1938. Og under okkupasjonen har de inntatt en tvilsom politisk holdning. Studentene, som under Hitler-regimets første tid var sterkt nazi-befengt, er derimot slått helt om. Universiteter og høyskoler var, inntil Gøbbels stengte dem, noen av de viktigste motstandscentra. Disse politiske forhold har ført til at motstandsbevegelsen i Østerrike i større utstrekning enn i andre land ønsker å bli rekrutteret fra og ledes av arbeiderbevegelsen.

En fjerde spesifikk østerriksk vanskelighet er at motstandsbevegelsen ikke har kunnet støtte seg til en alminnelig anerkjent eksilregjering eller representant for de samlede fiskeriinteresser står Norges Fiskarlag. P.g.a. de nasjonalkomite. Dette skyldes bl.a. at den politiske emigrasjon fra Østerrike har vært meget liten. I London, som er sentrum for den politiske og intellektuelle emigrasjon fra Østerrike, fins det i øyeblikket to grupperinger som rittertiden, skulle en derfor ha et godt organisasjonsmessig grunnlag for løsningen av mange spørsmål. Men den rasjonelle løsning av mange av spørsmålene krever så stor kapital og så sterke inngrep i særinteresser at bare staten kan makte å løse dem. Mange av spørsmålene er også av så stor betydning for landets myndigheter at de må avgjøres av konstitusjonelle myndigheter.

I den politiske diskusjon blandt de allierte har det gjentagne ganger dukket opp planer om en ny forening av Østerrike og Ungarn for å sikre den nasjonale og økonomiske likevekten i Sørøst-Europa. Det påstår at man på russisk side ikke har noe å innvende mot en slik plan. Otto av Habsburg, som har mektige amerikanske venner, har i de siste år utfoldet en stor aktivitet bl.a. for å danne en østerriksk legion som skulle kjempe ved de allierte arméers side. Dette gjorde imidlertid en så voldsom forbittelhet blandt de østerrikske emigranter og blandt demokrater i alle andre land, at planen måtte oppgis.

Enhver tanke på en restaurering av Habsburgermonarkiet synes nå å ha forsvunnet. Det ville ikke bare være en krass utfordring mot det østerrikske folket, men ville også umuliggjøre ethvert mellomstatlig samarbeid i Øst-Europa. På offisielt tsjekkoslovakisk hold har man tatt kraftig avstand fra planen. Derimot har man stilt seg meget velvillig til et nært samarbeid med en østerriksk demokratisk republikk. (Etter "Håndslag").

V V V

KOMMENTARER.

På den nordlige delen av vestfronten fortsetter det store materialslaget med noe skiftende tyngdepunkter. En ny armé er trukket inn i offensiven, idet kandlerne er gått til angrep fra Nijmegen. Det første målet for denne offensiven er nå Kleve, som er det nordligste punktet i den egentlige vestvollen for deretter å kunne omga denne. Man mener nå at ca. 2 mill. mann er på offensiv inn i Tyskland. De to viktigste støttepunktene foran Køln, Dürich og Jülich har vært forsvarst med stor intensitet, men det har nå lykkes amerikanerne å erobre den siste byen.

Det er imidlertid Pattons 3. armé som har oppnådd de mest synlige resultater. Under voldsomme gatekamper lyktes det lørdag å trenge inn i den store industribyen Saarlautern og gå over Saar, der tyskerne ikke nådde å spreng broene. Dermed er am. kommet til Siegfriedlinjen også i dette frontavsnitt, og en venter like hårdnakket motstand her som foran Køln. Det neste målet, Saarbrücken, er nemlig en strategisk nøkkelposisjon og sentrum i et rikt industriområde med en befolkning på 1 mill. mennesker innenfor et lite område. Selve Saarbrücken ligger alt under hard artilleriild, og korrespondenter beretter at veiene til det indre av Tyskland er tettpakket med transportkolonner og flyktninger. Lenger sør gjør am. og franskemennene store anstrengelser for å nå hverandre øst for Vogeserne, der de 50 000 tyskere nå har en retrettvei på 25 km. bredde. Kampene her foregår i rykende snøstorm.

På østfronten har general Tolbüchins 3. ukrainske armé hatt rask framgang i det sørvestre Ungarn. På 6 dager har de rykket fram 180 km. og den står nå bare 100 km. fra den østerrikske grensen. Kampene har funnet sted vesentlig i området sør for Balatoh-sjøen (Plattensjøen), der russ. har erobret det viktige trafikkknutepunktet Kaposvar på jernbanen Budapest-Agram. Den annen fløy av samme armen rykker fram sør for Budapest for å gå omkring hovedstaden fra vest, samtidig som to andre russ. armeer rykker mot byen fra øst, der det store trafikkknutepunkt og den viktige industribyen Miskolcs er erobret. Militære observatormener at store tyske styrker trues med omringning, eller at de må trekke seg tilbake til de uveisomme Karpatene.

Den polske førsteminister Mikolaiczyk trådte tilbake p.g.a. en klar splittelse i regjeringen mellom bondepartiet (M.s parti) og de bristne demokrater på den ene siden og sosialdemokratene og de nasjonale demokrater på den andre siden. Den sistnevnte gruppen inntar en ytterst mistenkonom holdning til Sovjetsamveldet og har hele tiden misbilliget Mikolaiczyks forsøk på å komme til en forståelse med russerne. Den nye regjeringen under Arciszewski representerer sosialdemokratiets og nasjonalistpartiets nest reaksjonære fløy, og innebærer uten tvil en seier for de polske kretser som har motsatt sig en kompromissløsning av konflikten med Sovjetsamveldet, og som håper på en konflikt mellom vestmaktene og Russland skal kunne åpne muligheter for en nasjonalistisk polsk politikk. I Londo er man ikke i tvil om at denne regjeringen kommer til å få en katastrofal virkning på forholdet til Sovjetsamveldet, og man imøteser den utvikling at Lublinrådet lar seg utnevne til provisorisk regjering, og at man således får to polske regjeringer. I det tilfelle er det sansynlig at den polske London-regjeringen blir uten bundsforvante, idet London for lenge siden har gjort det klart at det ikke kan støtte en polsk regjering under noen annen enn førsteminister Mikolaiczyk.

Den græske regjerings hjemkomst har, likesom tilfellet er i Belgia, ført til en alvorlig politisk krise. Det er det venstrebetonte motstandspartiet som har satt seg imot regjeringens beslutning om å opplse motstandsgruppene og krever at regjeringen skal trekke seg tilbake. I konflikten mellom den græske motstandsbevegelse og regjeringen har den britiske regjering tatt den sistnevntes parti. I en årsberetning i underhuset ga Churchill opplysning om at britiske tropper vil oprettholde ro og orden i Hellas med alle midler.

14. desember 1944.

Vår kollega "Fritt Land" skrev for en tid siden en artikkel som het "Et nytt administrasjonsråd", der den - som så mange andre illegale aviser - drøftet spørsmålet om vår styreform etter krigen. En del av læseerne mente avisen var for frittalende, og man og man imellom begynte man å betra hverandre at "F.L." var boykottet,

Vi tok ikke saken opp - ganske enkelt fordi vi gikk ut ifra at svært få ville ta "parolen" høytidelig. Dette er muligens også tilfelle, men enda gjør det seg en viss usikkerhet gjeldende omkring "F.L.", og for kort tid siden brakte en annen illegal avis et angrep på "F.L." som i voldsomhet overgår det meste av det vi har sett i den frie presse. "F.L." skal ifølge avisen representere de verste politiske mørkemann, "vi ien fra "Fritt Folk" til "Fritt Land" er ikke lang" osv.

Dette er en helt utilbørlig skrivemåte overfor en fri norsk avis. Vi har ingenting imot polemikk. Vi mener at den illegale presse i altfor høy grad har vært redd for å ta opp spørsmål som kunne egne til motsigelse, og at enhver uenighet altfor ofte har vært tolket som brudd på enhetsfronten. Men polemikken må holdes på et saklig plan. Noe annet er urettig og dessuten uhensiktsmessig for enhver fri avis.

Enhver som har lest vår avis vet at vi ikke liker mørkemann av noen avskygning. Men vi har aldri oppfattet "F.L." som noen representant for disse. Derimot anser vi det høyst trolig at det er betydelig avstand mellom "F.L."s politiske oppfatning og vår. Vi har hevdet en annen mening om de spørsmål "F.L." berører i sin artikkel. Vi tror ikke noen skade er skjedd ved det. Vi tror derimot at stor skade er skjedd dersom det skulle bli godkjent at en gruppe av mennesker erklærer boykott av en illegal avis fordi den skriver ting de ikke liker. Vi vet hvor fort en parole kan spres, og hvor lojalt den blir fulgt av det overveldende flertall. Nettopp derfor må vi være på vakt mot tapelige paroler.

Vi kjenner dem som brenner en illegal avis fordi det står ting der som går mot deres egne synspunkter. Dette er ille nok, men verre er det om en avis skal risikere å bli satt på index fordi en gruppe finner det for godt å starte en eller annen skummel kampanje.

V V V

KAMPEN FOR FREDEN.

Industri

Den norske industri beskjeftiget før krigen ca. 165 000 funksjonærer og arbeidere. (Det er her og ved senere talloppgaver bare regnet med de bedrifter som går inn under industristatistikken). Antallet har vært jevnstigende fra 120 000 i 1933 til 167 000 i 1939. Et uttrykk for hva disse personer har skapt av verdier, får man ved å se på bearbeidelsesverdien. Denne utgjorde i 1939 kr. 6.900,- pr. person. Den samlede bearbeidelsesverdi i 1939 utgjorde 1,15 milliard. Da man gjerne regnet nasjonalinntekten før krigen til ca. 4 milliarder, vil det si at industriens andel i nasjonalinntekten var litt under 30%, hvilket omtrent svarer til industribefolkingens andel i den samlede folkemengden.

Disse tall viser at industriens betydning for det norske samfunn er så stor at det av livsviktig betydning å gjenreise industrien hurtig og effektivt når krigen er slutt. De fleste industriegrupper arbeider imidlertid før krigen meget tungt. Det vises blant annet av det forhold at det bak hver arbeidende person i industrien sto en kapital (regnet etter branntakst) på ca. kr. 16.800,- mens hver person til tross for dette ikke skapte større verdier enn kr. 6.900,- som nevnt ovenfor. Industrien må derfor ikke bare gjenreises. Hvis den skal kunne være levedyktig i det lange løp, må effektiviteten komme opp.